

Vtorek, četnik in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k,
" pol leta 4 " — "
" četrt " 2 " 20 "

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k
" pol leta 5 " — "
" četrt " 2 " 60 "

Vredništvo in opravištvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:

Za navadno tristočno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 30 kr.

Zarad praznikov ne moremo izdati prihodnji torek nobenega lista. Prva številka „Sl. Naroda“ pride torej še le v četrtek na svetlo.

Goriška kmetijska šola.

V Gorici 10. avgusta.

Že l. 1864 je sklenil deželni zbor goriški, spodbujen po tukajšnji c. kr. kmetijski družbi, osnovati v Gorici zelo potrebno in obče zaželeno kmetijsko šolo. Decembra meseca l. 1865 je potrdil dotični projekt, pravila in učni načrt; potem se je pogajal deželni odbor zastran potrebnega učiteljskega osebja, zarad stanovanja in drugih potrebnih priprav in letos še le se je šola odprla.

Po zborovem sklepu je namen te šole: 1. izučiti učiteljske pripravnike, da bodo potem podučevali v kmetijstvu kmečko mladino; 2. izuriti dobre pristave ali majerje in vrtnarje, in 3. izobraziti v raznih kmetijskih znanostih tiste mladeniče, ki želé postati oskrbniki, ali pa, ki so namenjeni lastna večja posestva voditi. —

Učni načrt in pravila, ktera je dež. zbor potrdil, so prav dobro primerjena namenu te šole. Glavni predmet je kmetijstvo, teoretično in praktično; temu je odločenih največ ur; vsi drugi predmeti morajo biti v zvezi, se morajo nanašati na kmetijstvo. Zimski meseci so namenjeni bolj za teoretični, poletni pa za praktični poduk. Praktične vaje in poskušnje ne prenehajo tudi za časa počitnic. — Vsako prvo nedeljo meseca naj se ima na kmetijskem poskuševališči javna konferenca in vsaj štiri teh konferenci ali razgovorov o kmetijskih zadevah naj se vrši vsako leto v raznih krajih naše dežele. K tem kmetijskim shodom sme vsakdo priti; kmetovalcem je tudi dovoljeno, razlagati svoja mnenja o lastnih skušnjah i. d. Učitelj in učenci dotičnega kraja in učitelji bližnje okolice morajo tudi nazočiti biti.

Vse te naredbe so gotovo modre in ako bi se zvesto spolnovali, bi to brez drugega vrlo podpiralo napredek pri nas zelo zaostalega kmetijstva. Pa do zdaj vemo le še toliko o naši kmetijski šoli, da obstoji v Gorici in da je za prvo leto še zadosti dobro obiskovana. Razun enega govora o mlekarstvu in sirarstvu, ki ga je imel slovenski asistent gosp. Fr. Povše takoj v začetku, in ki je privabil precej poslušalcev v deželno dvorano, ni se pozneje nič več slišalo niti o javnih konferencah niti popularnih kmetijskih govorih. Pa popustimo to, morda se je le za letos opustilo, dokler se ne seznanijo gospodje učitelji bolje z razmerami in potrebami naše dežele. Obrnimo se rajše k novi kmetijski šoli sami in pogledimo, kako se vsaj tu ravna kolikor mogoče po zborovem načrtu.

Kmetijska šola je razdeljena v viši in nižji oddelki s paralelnima ital. in slov. razredoma. Učiteljski pripravniki se učé teor. in prakt. kmetijstva v višem oddelku.

Viši oddelki obiskuje 9 Italijanov in 6 Slovencev (2 izostala); spodnji oddelki 12 Italijanov in 4 Slovenci (3 izostali). Pripravnikov, ki obiskujejo kmetijski poduk, je 13 Italijanov in 16 Slovencev. (Da je v obeh oddelkih več Italijanov nego Slovencev, izvira od tod, ker obiskuje ital. oddelka nekoliko Goričanov, katerim je šola najbolj pri rokah, in ker so ustanovile ital. občine 10 stipendij v ta namen, kar bi bilo posnemanja vredno tudi od strani slov. občin).

Predmeti se v tem redu predavajo:

Teoretično kmetijstvo 4 ure na teden, praktično 2 (!) v obeh oddelkih in brez razločka po zimi in po letu; — kemija na višem oddelku 6, na nižem 3 ure na teden; — fizika po 1 uro, natoroznanstvo po 3, ital. in slov. jezik po 3, računstvo in knjigovodstvo po 3 in risanje po 4 ure na teden, na obeh oddelkih enako. —

Ta razdelitev ur je zelo različna od one, katero je ustanovil dež. zbor v svojem učnem načrtu. Kmetijstvu samemu na sebi ni dana potrebna prednost, ktera mu gre; praktične vaje in poskušnje so za tako šolo prepričilo odmerjene posebno v poletnem času; za ke-

mijo je pa tako preskrbljeno, kakor bi se ne moglo komaj na kakem višem kmetijskem učilišči preskrbeti itd. Vidi se iz vsega, da se je pri ustanavljanju te učne razdelitve prav preziral načrt dež. zbora, še več pa pravi namen naše kmetijske šole.

Seznamimo se še nekoliko z učiteljskim osebjem.

Po dolgem pogajanju je poklical deželni odbor za prvega učitelja oziroma ravnatelja te šole dra. Karola Ohlsen-a iz Napoljskega za letno plačo 1500 gl. — Ta gospod šteje kakih 30 let, je rojen v Napoljskem, pa nemške rodovine. Izšolan v Hohenheimski kmet. akademiji na Württenherškem, je zadobil doktorsko diplomo na filozofični fakulteti v Jeni. Potem je služboval kakih 5 let v raznih poslih v Italiji in zadnjič kot učitelj kmetijstva v Sondriju na Napoljskem. Obhaja Francosko, Angleško, Belgijo in Nemško je obiskoval, kakor sam pravi, kmetijska učilišča, znanstvene akademije in družbe, poskuševališča itd., vsem kapacitetam in celebritetam kmetijskih in sorodnih znanosti se je priklanjal in nabral po tej in enaki poti celo butaro častnih diplomov, s kterimi se je najbrže tudi našemu dež. odboru prikupil. Mogoče da je mož zares učen, zna biti za naše potrebe še preveč učen — za našo kmetijsko šolo, za naše razmere se nam nikakor ne zdi sposoben in sicer zarad tega ne, ker z vsemi svojimi nameravami in naklepi gledé kmetijske šole previsoko leta, ker si ne zna pridobiti ljubezni in zaupanja svojih učencev, niti Italijanov ne, ker predava vse le teoretično in ne spoznava (vsaj dejansko ne) velike važnosti in potrebe praktičnih vaj in poskušanj, ker se že prvo leto ne ozira zelo na zborove sklepe in ker se kaže v vsem svojem obnašanju nekako despotičnega ali samovlastnega.

Po zborovem načrtu bi moral učiti prvi učitelj ali ravnatelj po 20 ur na teden. Ohlsen uči le osem ur teoret. kmetijstvo na obeh ital. oddelkih in zraven tega ima še za svoja uradniška opravila enega plačanega pomočnika. Kakor se sploh govori, se gospod Ohlsen sam čisto malo briga za kmetijsko poskuševališče. Dijaki se tudi hudejejo, da nikdar prosto ne predava, ampak vse le narekuje, kar morajo za njim

Listek.

Dobrovski.

Novela.

(Svobodno po Aleksandru Puškinu, J. J.)
(Dalje.)

Deseto poglavje.

Precej časa pred dogodki, ktere smo razložili, sedel je na nedaljni postaji v kotu potniške izbe človek skromnega potrpljivega obraza, na katerem se je poznal na prvi vid tujezemec. Njegov voz je stal pred vrati in čakal nekaj malega popravka; mala torba je na njem ležala, suha, priča nesijajnih razmer lastnikovih. Potnik ni zahteval ni čaja ni druge pijače, nego sedel pri oknu in tiho zvižgal pred — se napev, v veliko jezo postajske nadzornice.

„Kaj ima neki ta nevernik zvižgati,“ mrmra nevoljna, „da bi le počil.“

„Naj zvižga“ reče njen mož „to ni nobena nesreča.“

„Konje mu preskrbi, pa naj se pelje naprej, saj zaslužiti in skupiti ne dá nič.“

„Čakaj, čakaj! Pride lahko kakov boljši popotni, potem pa ni dovolj konj v hlevu, Francoz lahko čaka.“

— Ho! zakliče nadzornik in odpre okno, „kaj se tam-le vozi? Hitro ko strela leti, to je kakšen general.“

Pred hišo obstoji koleselj. Mlad mož v vojaškem plašči in z belo kapo na glavi stopi z voza in pride v sobo, strežaj prinese za njim skrinjico in jo postavi na mizo.

„Kónj bi rad!“ pravi častnik zapovedno.

„Precej“ odgovori nadzornik postrežen „prosim za poštni list.“

„Nimam ga. — Ne vozim se po veliki cesti dalje.“

— Ali me ne poznaš več, starec!“

Kakor blisk skoči starec iz izbe, ko bolj na tanko častnika pogleda, in priganja hlapce, naj brž naprežejo.

Med tem hodi častnik po izbi gori in doli in vpraša nadzornico na tihoma, kdo je oni popotnik.

„Bog vedi“ odgovori ona, „neki Francoz je, čaka že pet ur kónj, ter zvižga, da že priskutno.“

Častnik pristopi k mlademu možu in ga ogovori francoski. — Francoz mu pripoveduje, da je namenjen iti za hišnega učitelja k plemenitašu v okolici, da je mislil priti še danes do tje, a da mora zastonj čakati že nad pet ur kónj.

„H komu idete?“

„K nekemu generalu Trojekurovu.“

„Kakšen mož je to?“

„Malo dobrega so mi o njem pripovedovali,“ pravi Francoz. „govoré, da je domá prav tiran, da noben človek ne more izhajati z njim.“

„In vi hočete k tacemu človeku v službo stopiti?“

„Kaj hočem? — Dá mi na leto 3000 rubljev in vse prosto. Jaz imam staro mater, kateri hočem polovico svojih dohodkov pošiljati, z družim si v petih letih kapital naredim, da bodem samostojno živeti mogel. Potem v Pariz nazaj.“

„Ali vas kdo pozna v Trojekurovi hiši?“

„Živ človek ne. — Priporočil me je nek moj rojak, ki je kuhar v Moskvi.“

Častnik nekaj časa premišlja.

„Ko bi vam kdo ponudil precej gotovih 10.000 rubljev odšteti“ vpraša Francoza, „ali bi šli precej v Pariz nazaj?“

Francoz srpo častnika gleda čudeč se in zmaje z glavo, češ, tak se ne dobi.

„Napreženo je!“ kliče nadzornik.

„Brez šale —“ pravi častnik „jaz vam dam 10.000 rubljev in ne tirjam drugega, nego da se takoj vrnete v Pariz — in da mi svoja spričala daste.“ Ob enem

slovenskimi dijaki in stanovalci, če pomislimo, da je blagostanje na doljnem Avstrijskem dosti boljše kot pri nas, da se d. avstrijske šole skladajo z narodnostjo stanovalcev in da je tam na 1.800.000 stanovalcev 15 gimnazij, ko jih je pri nas komaj 3 za 490.000 ljudi. Tudi na Dunaji je polno uradnikov nataknenih. Leta 1868 je bilo v 6 gimnazijah 2750 dijakov ali pri 632.000 stanovalcev (znostraj mesta, z bližnjimi okraji jih ima 813.000) pride

1 dijak na 230 stanovalcev ali

1 " " 300 "

Pretirane razmere med nemškimi dijaki in stanovalci na Kranjskem slede samo iz vladne sisteme, ki iz Slovencev stroji ne škutarje in s slepljivimi števili podpira njih šopirjenje z inteligencijo in kapitalom.

Poglejmo v sledečih kazalnih, kako so se slovenski dijaki po naših gimnazijah v večletnih posebnih dobah množili ali zmanjševali. Dotične preglede za nemške dijake sestaviti se mi je zdelo odveč; ker v Kranji jih tako ni nič, v Novem mestu skoraj nič in v Ljubljani tako malo, da slednji že iz poprejšnega lahko sprevidi namnoženje ali zmanjševanje njihovega števila. Pred števili stoječa črtica pomeni, da se je v dotični dobi število dijakov brezozirno kot v odstotkih za toliko zmanjšalo.

Ljubljanska gimnazija:

Doba	Število dijakov		Namnoženje	
	prvo leto	zadnje leto	brezozirno	%
1851—1860	377	533	156	41.4
1853—1860	348	533	185	53.1
1851—1862	377	590	213	56.5
1853—1862	348	590	242	69.5
1860—1869	533	473	— 60	— 11.2
1862—1869	590	473	— 117	— 19.8
1853—1869	348	473	130	37.4
1851—1869	377	473	96	25.4

Novomeška gimnazija:

1851—1860	94	220	126	134
1853—1860	80	220	140	175
1851—1862	94	215	121	128.7
1853—1862	80	215	135	168.7
1860—1869	220	153	— 67	— 30.4
1862—1869	215	153	— 62	— 28
1854—1863	74	232	158	213.5
1863—1869	232	153	— 79	— 34
1851—1869	94	153	63	70

Kranjska gimnazija:

1862—1863	101	158	57	56.4
1863—1869	158	69	— 89	— 56.3
1862—1869	101	69	— 32	— 32

Naši kmetje so praktični kakor so sploh Slovenci, če nam prav nemškutarji v svoji slepi strasti odrekajo pri slednji priliki vsa djanjska vodila. Naš kmet ravna s srednjo šolo po enakih pravilih kot s poljskimi pridelki. Ko je videl, da mu je n. pr. krompir se od leta

radovedna. Že davno je pričakovala izpoznanje, ktere ga je želela in se ga bala. Z radostjo jo je polnila misel potrjenje tega slišati, kar je davno slutila, in vendar je čutila, da jej ne pristuje tako izpoznanje od človeka poslušati, kateri vsled svojega stanja ne more nikdar pričakovati, da bi dobil njeno rokó. Sklene torej po dolgem premišljevanju na rečeno mesto iti, samó o tem ni bilo še gotovo v njeni glavi: kako bi izpoznanje učiteljevo sprejela, ali z imenitno nevoljo ali s prijateljskim obetanjem, s hudobno šalo ali molčečim sočutjem. — Med tem je pogledala vsak hip na uro. — Zmračilo se, luči se prižgó. Gosti pridejo in Trojekurov se vsede z njimi h kartam. Zdaj ura bije tri četrti na sedem — Marija se zmuzne tiho skozi duri, po stopnicah doli — boječe se ogleda, in — zleti na vrt.

Bilo je zelo temno, nebo oblačno in komaj za dva koraka pred seboj se je videlo; a Marija najde znano stezo v temoti in v malo hipih stoji pred kolibo; tu je hotela malo postati, oddehniti se, da bi mrzla in mirna pred njim stala; a to je bilo prepozno, ker stal je že pred njo.

(Dalje prih.)

do leta bolj kazil in gnjil, ga je začel le toliko saditi, da ravno ob seme ni prišel. Število dijakov ljubljanske in novomeške gimnazije je pojemale prva leta pregledane dobe (1851—1853), ker se mu je l. 1848, 1849 in 1850 preveč sinov pogubilo, nekteri iz lehkomisljenosti, druge pa je vlada potisnila v pogubo, v vojaštvo. Pa taki viharji časi jih povsod dosti pokončajo ali vsaj odvrnejo od pravega namena. Saj so že za časa Marije Terezije, ki je Macksov učni načrt za srednje šole potrdila, najpridnejši dijaki za darilo dobivali svetinjo s Minervino podobo pa pomenljivim napisom: „Minervæ pacificæ providentia.“ (1774). Pa takrat je po naravnih načelih v avstrijskih šolah še mnogo veljal honos et præmium — — sedaj! Zastran malo goldinarjev, ki darila veljajo, so je odpravili: uboga Avstrija!

Od leta 1853 naprej so se pa v Ljubljani do 1862, v Novem mestu pa do 1863 vedno in redno množili; tako da je njih število v Ljubljani (l. 1862) naraslo na 590 glav ali v primeri z l. 1853 so se več kot za polovico pomnožili namreč za 69 1/2 %. V Novem mestu so se v taistej dobi razmnožili za 168 1/2 %; če pa spredej in zadej preskočimo eno leto, se je njih število v 10 letih (1854—1863) povečalo celo za 213 %.

Slabe létime se pri njihovem razmnoženju najbolj poznajo. Prva laška vojska (1859) jih ni dosti zavirala, celo vabila jih je v šolo, ker kljubu ostrejši nabire vendar niso k vojakom jemali poštenih in še celo slabotnih dijakov. Od l. 1862, oziroma od 1863 pa število slovenskih dijakov pojema na vseh treh gimnazijah. O tej prečudni prikazni na nižji gimnaziji v Kranji bom posled govoril. V Ljubljani se je njih število skoraj neprestanoma redno zmanjševalo, od 590 je padlo na 473 glav ali za 19 1/2 %, t. j. počez za 2 1/2 % na leto. — V Novem mestu se je njihova množica (v taistej dobi od 1862—1863) še bolj zmanjšala, kajti njih število se je skrčilo od 215 na 153 glav, t. j. za 28 % ali za 4 % na eno leto. Še večja razlika pa je, če primerjamo slovenske dijake novomeške gimnazije od l. 1863, ko so se bili najbolj razmnožili, z onimi zadnjega šolskega leta; njih število se je zmanjšalo za 79 glav ali za 34 %.

(Dalje prih.)

Prvi isterski tabor v Kubedu.

Že jutraj ob 6. so se začeli shajati ljudje na tabor sosebno Bolzetski kmetje. Ko se jim je reklo, da so prišli prezgodaj, so odgovorili: „Rado čemo čekat, jer je blagdan“. Okoli poldne jih je bilo že čez tisoč na taboru in do 4. se jih je sešlo okoli 4000. Pozdravil je taborce g. Fr. Ravnik s kratkim, krepkim ogovorom in je predložil g. dr. Lavriča za prvomestnika, ki je bil tudi enoglasno izvoljen. S krasno besedo je povedal prvomestnik, kako važen, kako imeniten je tabor za Istrane na obalah našega jadranskega morja. Podučil je pričujoče matere, kako naj izreajo svoje sinove, da ostanejo poštene Slovenci, in ko je rekel dekletam, da ne smejo ljubiti družega nego poštenega slovenskega mladeniča, ni bilo ploskanja ne konca ne kraja. (Omeniti moram tu, da tretjina taborcev je bila ženskega spola.) O prvi točki, kako se imamo ravnati isterski Slovani, da dosežemo svoje narodne pravice, je govoril g. Fr. Ravnik. Omenil je, kako je bilo nekdanj čvrsto naše slovansko drevo, kako je mogočno razprostiralo svoje veje proti severu, jugu, izhodu in zapadu, da so prišli čez nas strašni viharji, da hudobna roka je začela neusmiljeno rezati od debela veje za vejo; ena veja je padla med Madjare in gine, druga je padla med Turke in umira, tretja je padla med Nemce in je osušela, četrta je padla med Lahe in ta veja smo mi. Koliko je še zelenega perja, koliko je še oživljajočega soka v tej veji? Malo, in umreti bo morala v kratkem, ako se zopet ne pridruži svojemu drevesu. Isterski Slovani, ako hočemo živeti, se moramo tedaj pridružiti našim bratom Slovincem! Glasovali so vsi navdušeno za združenje s Slovinci. —

Drugo točko, t. j. naš jezik naj se vpelje v šole in urade, je obravnaval g. Fr. Blažič, župnik Dolenjevaški. Izvrstno je dokazal, kolika krivica se v Istri godi Slovanom, katerih je najmanj dve tretjini, njih jezik se pa zaničuje v šolah in uradih, a največ od

ljudi, ki Istre prav nič ne poznajo. Tudi proti naravi je poitalijančevati Slované, kar je govornik dokazal s tem, da ima doma mačka in psa, ki skupaj jesta, skupaj ležita, ali vendar še nikoli ni čul mačka lajati a psa mjavkati. Z lepim govorom so bili taborci jako zadovoljni.

O davkih je govoril g. Cepek, posestnik v Rozarji. Prav temeljito je dokazal, da v Istri je še veliko zemlje neobdelane, katero bi morali zasaditi s sadnim drevjem. Priporočil je deželnim in državnim poslancem, da naj bolje skrbé za kmeta mesto da se prepirajo o veri, v kateri mi Slovenci hočemo živeti in umreti, da naj ne mlaté prazne slame za lepo plačilo; država da vsaj nekaj povrne denarja ubogi deželi, ki z največim požrtvovanjem davke plačuje. — Pravo, je odmevalo od vseh strani, in pri glasovanju so kmetje povzdignili obe roki.

O vpeljavi glavne šole v koparskem okraji je zadnji govoril g. Jurij Jan, dekan Dolinski. Prav jasno in lepo po domače je izvrstni govornik dokazal veliko potrebo take šole. Denes le ta kaj velja, kdor kaj zna; dokler bomo nevedni, bomo tudi ubogi; dokler bomo prisiljeni lastne otroke pošiljati v tuje šole, bomo imeli le izrode, črne odpadnike, ki za rod in dom nimajo družega kakor strup in pogrdo. — Vsi nazoči so z velikim navdušenjem glasovali za vpeljavo slovenske glavne šole.

Sklenil je tabor g. dr. Lavrič s prav čvrstim ogovorom. Jako se je prikupil našim Slovincem. Mnogo jih je reklo, ko bi mi imeli tacega advokata pri nas, bi gotovo ne hodili okoli Lahov.

Vse se je izšlo v najlepšem redu. Pevski zbori so bili štirje; dva domača, s kterima je imel g. učitelj Benko mnogo truda; pevski zbor Boljunske čitalnice, ki je bil obilno zastopan in nas je razveseljeval s svojim krasnim petjem in pevski zbor Rocoljske čitalnice, ki je z velikim troškom in požrtvovanjem k nam prišel, in nam s tem dokazal bratovsko slogo in ljubezen. Rojanci niso mogli priti, nego so nam poslali najsrčnejši pozdrav. Lepa hvala vsem, ki so nas počastili, posebno pa g. dr. Lavriču in g. Cegnarju!

Tabor je bil pri nas potreben. Koristil bo mnogo, Kmetje se ne pogovarjajo o družem kakor o taboru. Mnogim je zdaj žal, da niso prišli, ker so bili zapeljani od nasprotnikov, ki so jih slepili rekoč: Kdor gre na tabor, plača 5 gold., na taboru bo vojska, strašno se bodo klali i. t. d. Ko bi ne bilo tacihi nesramnih sleparjev, bi bilo prišlo iz vse Istre najmanj 8000 ljudi, kar se bo kmalu dokazalo.

Dopisi.

Iz Celja 6. avgusta. [Izv. dop.] Konec letošnjega šolskega leta na gimnazijah v slovenskih deželah nas je dovolj prepričal, da v Denemarku nekaj gnjilega biti mora. Dijaki, kateri so skoz osem let vsako šolsko leto spričalo dobili, da so vsem tirjatvam zadostili, in jim je dovoljeno bilo, vsikdar v sledečo šolo stopiti, in tako po redu osem šol zvršiti, so pri preskušnji zvedeli, da so smeli do sém, ali ne dalje, in da še nimajo zadosti vednosti, tudi na vseučilišče vstopiti. Tako nam je „Slov. Nar.“ v zadnjem listu iz šolskih sporočil posneto, tedaj celo resnično ali žalostno novico prinesel, da v Ljubljani med 52 dijaki jih 21 ni zrelostnega izpita naredilo in v Celji se je taka nesreča 12, tedaj skoro polovici zgodila.

To se nam nekako čudno vidi, in mi moramo soditi, da so bila spričala v posameznih razredih lažnjiva, in da se dijaki v resnici niso toliko naučili, kolikor se od njih najmanj tirjati mora; če je to, potem so gg. profesorji krivično in nečloveško ravnali, ker so dijake, namesto bi jim naravno povedali, da za šolarje niso sposobni, in da bi si rajši primernejši stan poiskali, osem let za norca vodili, in jim tako osem let njihovega življenja vkradli, stariše so pa, kateri se za svoje otroke žrtvujejo in trošijo, veliko škodo trpeti pustiti; ali pa so res gospodje profesorji pri zrelostnem izpitu tako strogo spraševali, da je ta izpit vse zakrivil? Tega mi ne moremo razsoditi, in tedaj o tem tudi nečemo dalje govoriti, kajti nobena stvar se ne kontrolira tako

težko, kakor šola, in učenci so po našem sistemu, kjer šole druga nič niso, ko izpitne komisije in „katalog“ najglavnejša stvar, celo volji učitelj prepruščeni. Sumljivo se nam pa zdi, kar smo o g. Premru-u slišali. Ta gospod je pri izpitu zrelosti zelo na to pazil, da je g. šolskemu nadzorniku dr. Holcinger-u o vsakem dijaku, kateri je k izpitavanju poklican bil, neko karakteristiko povedal, kakor: ta rad poje, ta je spet narodnih misli in druge reči, katerih mi nismo na tanko slišali. G. šolski nadzornik je ga potem iz grškega jezika precej strogo spraševal, in če mu dijak ni zadostil, mu je sprašatelj rekel: „bolje bi bilo, da bi se učili, kakor da toliko požete,“ od drugega mu je spet druga karakteristika znana bila, in na koncu jih je ravno iz grškega jezika največ nesrečo imelo. Ali je to vse slučajno ali celo redno bilo, o tem naj vsakdo sam sodi, ker to ravno tako spada med zgorej omenjene skrivnosti.

Malo jasnejše nam je postopanje našega gimnazijskega ravnatelja Premru-a v drugih in silno važnejših šolskih razmerah. „Slov. Narod“ se je zadnjekrat tožil, kako slabo se slovenščini na naši gimnazije godi, katero samo v drugem razredu isprašan učitelj uči, v vseh drugih razredih je pa bila slovenščina izročena le neizprašanim učiteljskim vajencem. Mi smo to neugodnost že več časa opazovali in zdi se nam, da smo temu za kulise pogledali. G. Premru že od zdavnje sistematično slovenske moči od naše gimnazije odvraca; če je katero mesto za profesorja izpraznjeno, on gotovo nemškega kompetenta pri deželni namestniji ponudi; to se nam je pravilo zadnje leto, ko je gosp. Hirsch-a in gosp. Korba, dva huda Nemca priporočil, akoravno so se tudi Slovenci prosili. (Konec prih.)

Politični razgled.

Minister Stremayr je razposlal na vse deželne predsednike okrožnico, v kateri pravi, da je na gimnazijah, ki so v rokah redovnih duhovnikov, mnogo profesorjev, ki niso napravili potrebnih professorskih izpitov; ako bi se to v kratkem ne poravnalo, bila bi vlada prisiljena odvzeti dotičnim gimnazijam pravico dajati državoveljavna spričevala, tudi bi se jim za krajši ali daljši čas odvzela pravica, da bi se na takih gimnazijah delali izpiti zrelosti. Ako bi pri tem vladnem ravnanju prebivalstvo trpelo, bodo se napravile svetovne gimnazije na mestu redovnih in se bodo plačevale iz javnih fondov. — Deželni zbor Kranjski bode moral to stvar vzeti v resno pretresovanje in o pravem času naj si naši slovenski poslanci premislijo, kaj jim je storiti, da ne zgubi itak zanemarjena dolžnja Kranjska svojega edinega srednjega učilišča v Novem mestu!

Da Dunaji in v Gradcu, kjer so se razpuščala delavska društva, delajo delavci velike demonstracije. Na Dunaji se jih zbere po 6000. Vojaki z nabiti puškami in golimi sabljami jih razganjajo. V Gradcu je proti delavcem za orožje prišla meščanska garda. Bati se je resnih dogodkov.

Francoska kamora zapušča svojega gospodarja Napoleona. Jules Favre tirja v javni zbornici, da se cesarju odvzeme zapovedništvo vojske in naj postavljena zbornica prevzeme vodstvo deželnih zadev. Kératry naravnost tirja, da se mora Napoleon odpovedati vsemu vladarstvu, in na to se mu drugega ne zgodi, nego da so ga poklicali k redu. Dosedanje ministerstvo je odstopilo in sestavilo se je novo iz najgrših dvornih lizunov in ljudskih neprijateljev. General Montauban-Pelikao, nezmožen dvorsk gojenec in vojaški krutež, je sestavil novo ministerstvo, katero se je v deželi z nevoljo sprejelo. V Parizu je vse razdraženo in to je gotovo, da ne treba več nego še ene nesreče v francoski vojski, in Napoleon je nehal biti cesar — kljub vsem pripravam proti notranji revoluciji!

Zbrcjišča se je bilo 9. t. m. nekterim listom brzojavilo, da so Francozi potolkli Pruse in raztrgali njih zvezo. Novica se ni potrdila. Ravno nasprotno. Nemške prve straže so se pokazale dve milj pred Metzom, iz cesar je sklepati, da se bodo mogli Fran-

cozi združeni 1. in 2. nemški armadi nasproti postaviti še le ob Mozeli. Francoska vojska se brez boja nazaj pomiče, nemški konjiki so jej vedno za petami. Glavna nemška moč se zbira med Metzom in Nancy. Da ne bi mogli na južnem francoskem stoječi vojni oddelki glavne armade francoske podpirati, prekoračili so Prusi na dveh krajih Reno in so pretrgali zvezo. Prestolni princ nadleguje Strassburg, drug oddelek južno-nemške armade daje Mac-Mahonu toliko opraviti, da more vedno mnogo vojnega gradiva razne bire sovražniku prepuščati, samo da se hitreje umiče. Drugo naj pojasne sledeči telegrami:

Iz Saarbrücken 10. avg.: Francoska armada se pomiče proti Mozeli. — Linijo Saarunion, Veliki Tenuin, Faulquemont, Fouligny, Les-Etangs so nemški konjiki že prekoračili. Velike zaloge, čolni, železniški vlaki so prišli Nemcem v roke. Iz Lützelsteina so se Francozi umaknili.

Iz Monakova 11. avg.: Nemci so vzeli trdnjavo Lützelstein. Trdnjavo Lichtenstern so obstopili in s kanoni zažgali.

Iz Berlin 11. avg.: Strassburg je ves obstopljen; železnice proti Hagenau-u, Parizu in Lyonu imajo Nemci v rokah; v strassburški trdnjavi je bajle en pešak polk in nacionalna garda; trdnjava je slabo s živžem oskrbljena. Trdnjava od Nemcev pozvana, naj se podá, je poziv odbila.

Iz Saarbrücken 11. avg.: Pruski kralj je izdal proklamacijo na francosko ljudstvo, v kateri pravi, da se ne boruje s francoskimi državljani in da se bode njih življenje in premoženje branilo in varovalo, dokler se ljudstvo samo ne pregreši proti običajem v vojski navadnih.

Iz Bazela 11. avg.: Pri Bazelu se je ustavilo prekoračevanje Rene; virtemberske čete so se v podporo južni armadi ob Reni podale na pot.

Iz Pariza 11. avg.: Minister Pelikao pravi v zbornici: Začasna nesreča se bode v kratkem popravila; gotovo je, da se v kratkem maščujemo. Vojnemu ministru dovoljeni kredit se bode zvišal od 500 milijonov na 1000 milijonov.

Iz Dunaja 11. avg.: Ruski cesar Aleksander je skušal med vojskujočima se strankama posredovati v pomirljivem smislu. Kralj Viljem je odgovoril, da ne more borovanja popustiti pred novo bitko. Ako zmaga, bode se v Parizu dogovarjalo o miru.

Razne stvari.

* (Spomenica). 11. dne t. m. je odšla na ministerstvo bogoslužja in nauka, in pa na šolski svet štajerski **spomenica** (denkschrift), v kateri četvero profesorjev mariborske gimnazije na podlagi takó svojih pedagoških in didaktičkih skušenj, kakor na podlagi statističkih in postavnih podánih (dât) osnovanje samostalne nižje gimnazije v Mariboru s slovenskim jezikom kakor učnim (poleg cele sedanje nemške gimnazije) predlaga. Spomenica obsega 5 pisanih pol; mi jo v kratkem prinesemo v prevodu. „Volja se zbudi tedaj! truda ne strašite se!“ — to kličemo drugim gimnazijam, kjer se Slovenci učé.

* (Prvi „Narod-Bauer“.) „Novice“ so nam v 32. svojem listu povedale, da morajo enega goriških novih poslancev imenovati „Narodbauerja.“ „Novice“ so bile jako ponosne, ko se je bilo začelo po nemških časnikih pisati o „Novice-Bauern“, t. j. o tacih Slovenceh, ktere so „Novice“ vzbudile in podučile. Mož, ktere ga so zdaj „Novice“ krstile za „Narodbauerja“, je gotovo že bil naroden in samosvesten, predno je začel „Narod“ izhajati. Vendar smo tega prvega javno krščenega „Narodbauerja“ registrirali zato, ker se nam je vpljiv in prijateljstvo med slovenskim svetom priznalo od tiste strani, ki je „Narod“ vedno pisano gledala in mu javno in v privatnih pismih in govorih delala ovire. E pur si muove!

* (Z mariborske gimnazije). Izpiti zrelosti ki so tukaj trajali tri dni, so dokončani. Oglasilo se je bilo 25 učencev, med temi en eksternist. Med skušnjo sta odstopila dva redna osmošolca in pa oni eksternist. Izmed ostalih sta dva „padla,“ eden na 2

meseca, 1 za celo leto, štirje so napravili izpit z odliko, drugi so spoznani za zrele. Gledé prihodnjega „poklica“ so abiturijenti sledeče izpovedali: 3 se obrnejo k pravoslovju, 8 k bogoslovju, 4 k modroslovju, 2 k zdravoslovju in 3 k montanistiki.

* (V lavantinski škofiji) so razpisane sledeče fare: Teharje do 12. septembra; Št. Jošt na Kozjaku do 12. septembra; Zdole do 12. septembra; Št. Erančišk pri Gornem gradu do 16. avgusta t. l.

* (Čitalnica v Laškem trgu) napravi v ponedeljek 15. t. m. besedo s petjem, pri kateri se bode igrala tudi šaloigra „Črni Peter“. Po igri svobodna veselica. Odbor vse rodoljube vabi k besedi.

* (Duhovne vaje) za gg. mašnike lavantinske škofije se bodo letos obdržavale od 26. do 30. septembra na Kisli vodi.

* (Deželni odbor kranjski) je po dogovoru z deželne vlado onih 1000 gld., ki jih je lanski deželni zbor dovolil za pospeh poduka v kmetijstvu, razdelil tako, da je 23 učiteljem podaril po 20 gld., 24 šolam lepo zbirko vrtnarskega orodja, šoli v Hrenovica pa 50 gld. za napravo drevesnice šolske.

* (Gospodu dr. Tomanu) je vendar spet toliko odleglo, da je upati, da se popolnoma ozdravi. Tako se glasi sporočilo g. Pirca, ki mu je že v Radoljci zdravnik bil in ktere ga je pretekli teden dr. Toman v Rodaun v posvet k sebi poklical. Po prsni in očesni bolezni se je prav hudo oglasila njegova starodavna želodčina bolezen, in to je pohujšalo zdravje njegovo. — Tako poročajo zadnje „Novice“. Nam se je v četrtek pisalo iz Gorice: „G. J. . . . je dobil telegram, da je dr. Toman na zadnjem koncu.“ Iz srca želimo, da bi bile „Novice“ takrat bolje podučene.

* („Ilirija od Adrije do Drave“) se zopet preudarja v vladnih krogih; vsaj c. kr. namestništvo tržaško je iz Dunaja prejelo ukaz, naj poroča o tej zadevi. Zopet tedaj, kakor pred malo leti, ko je nadvojvoda Albrecht svetoval „Ilirijo“, se razpravlja „Slovenija mala.“ Naposled vendar le pride cela — velika, pravijo „Novice.“

* (Vranska narodna čitalnica) napravi 18. t. m. kakor vlni, — **besedo v slavo rojstnega dne presvitlega cesarja**, tombolo in veliki ples. — Ker je to dan, ktere ga se vsak lojalen Avstrijanec raduje, torej je odbor narodne čitalnice sklenil, ka se takrat preide §. 4 čitalničnih pravil in dovoli vstop vsakemu poštemu človeku, akoravno ne bi bil ud čitalničin. Vse rodoljube kakor tudi druge lojalne državljane bližnje in daljne vabi uljudno k tej vzajemni svečanosti, da bo stem sijajnejša — čitalnični odbor.

Jaz Viljelmina Rix

vse depote razpustila
zarad ponarjavanja. Moja
prava pasta Pompadour,
tudi **čarobna** pasta ime-
novana, nikdar ne ostane
brez uspeha, ki je vzvišen
nad vsako pričakovanje,
edino **garantirano** sred-
stvo za hitro in nezmot-
ljivo odpravljanje vseh
mozoljev na obrazu, sa-
menjena pasta Pompadour
neopačena doбира le
v mojem stanovanju na
Dunaji, Leopoldstadt,
grosse Mohrengasse 14, 1.
Stiege Thir 62; svari m,
naj se nikjer drugje ne
kupi, ker zdaj nimam
ni depota ni filiale in sem
(Nachnahme).

Zahvalna pisma se ne razglasajo.

Jaz Viljelmina Rix

**Prava
Pasta
Pompadour.**

Zahvalna pisma se ne razglasajo.